

Det Kongelige Arbeidsdepartement
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Høringsnotat
NOU 2010:5 "Aktiv deltakelse, likeverd og inkludering – et helhetlig
hjelpemiddeltilbud"

Fellesorganisasjonen organiserer over 25 000 barnevernpedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsarbeidere. Mange av våre medlemmer arbeider med brukere som i stor grad nyttiggjør seg hjelpemidler. Dette er et viktig velferdsområde.

Vi vil i kronologisk rekkefølge kommentere deler av utredningen.

Utvalgets oppdrag

FO mener oppdraget er klart og har en positiv intensjon og vinkling. Vi stiller likevel spørsmål om konsekvensene av følgende oppdragsdel: "Avstemme brukernes forventninger og opplevelse av nivå, service og kvalitet på ytelser og tjenester med tilgjengelige ressursrammer". Om tjenestenivået er høyt nok er dette uproblematisk, men om det er det motsatte kan det fort dreie seg om en legitimering av et for lavt nivå.

Mandatet, sammensetning og arbeid.

I kapittel 2 gjennomgås mandatet, organisering, finansiering og regelverk på hjelpemiddelområdet. FO støtter utvalget i at det er avgjørende for et fremtidig velfungerende og robust hjelpemiddelsystem at en evner å ta med seg det som fungerer bra i dagens system og foretar nødvendige justeringer på et så tidlig tidspunkt som mulig. Videre framhever utvalget tre verdier; tjenester i et brukerperspektiv, tverrfaglighet og planmessige tiltak samt at tjenester skal gis i brukers vante miljø. FO stiller seg bak disse verdiene og utvalgets fokus på at mennesker med komplekse og omfattende funksjonsnedsettelse har et særskilt behov for at ulike fagpersoner og deltjenester samhandler. Barn, voksne med funksjonsnedsettelse som gjør at de har vansker med å hevde egne interesser, samt de med kognitiv svikt, er ofte avhengig av foreldrene eller fagpersoner.

Den nordiske modellen

I kapittel 6 drøftes ulike modeller. FO mener den nordiske modellen skal benyttes i framtiden. Det bør gjerne tilføres bedre ordninger fra andre land, men det er viktig å beholde eksisterende universelle modell. FO ønsker ikke at den enkelte har ansvaret for hjelpemidler gjennom forsikringer og lignende slik det er i andre europeiske land.

Fremtidig hjelpemiddelsystem

Kapittel 8 drøfter reformbehov og krav til framtidens hjelpemiddelsystem.

Her vil FO løfte fram risikoen for at et større innslag av tilskudd (i motsetning til dagens hjelpemiddelsystem som i hovedsak er en utlånsbasert modell) vil føre til at bruker ikke får god nok faglig bistand til å finne en tilpasset løsning. Vi støtter også utvalget i at fokus på mer valgfrihet ikke må ikke føre til forvitring av kompetanse og virkemidler som er nødvendig for å få til gode individuelle tilpasninger.

Videre mener utvalget at samfunnet ikke skal innrettes slik at enkeltaktører, ut fra snevre økonomiske motiver, velger tilpasninger som velter utgiftsansvaret over på andre. Dette synet er i tråd med hva FO mener.

I samme kapittel er det fokus på kvalitet og kompetanse. I mandatet understrekes viktigheten av framtidig system som «... sikrer effektive og robuste løsninger og håndterer krav til kvalitet, tilgjengelighet..» På dette punktet kan FO bidra. Utvalget vurderer at krav om faglighet sikrer at oppgavene løses på en optimal måte. De tjenestene som tilbys skal være godt funderte med hensyn til tilrettelegging. FO vil påpeke at våre profesjoner; barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere utgjør en viktig kompetanse. Spesielt vil vernepleiere jobbe med personer med funksjonsnedsettelse, men disse er det mangel på innen en rekke tjenesteområder, for eksempel innen tjenesteområdet for mennesker med omfattende utviklingshemning. Her foreligger ofte kognitive og somatiske tilleggsutfordringer som fordrer stor grad av hjelpemidler. Det trengs offensive tiltak for å rekruttere vernepleiere.

Kapittel 8. tar også opp spørsmålet om egenandeler. FOs generelle syn på egenandeler er at dette skal være gratis. Fordelene med en universell ordning er langt større enn behovsprøvde ordninger. For mennesker som er marginalisert kan også mindre egenandeler eller depositumsordninger være en økonomisk belastning.

Organisasjonsmodell

I kapittel 9 diskuteres ulike organisasjonsmodeller. FO ønsker en modell hvor hjelpemidler er et statlig ansvar, og hvor hjelpemidlene gis ut fra den enkelte brukers behov og tjenester på den arena man er på. Finansiering må skje gjennom overslagsbevilgninger fra Folketrygden. Vi ønsker dagens ordning med hjelpemiddelsentraler i tett samarbeid med kommuner.

FO er følgelig uenig i utvalgets tilrådning og ønsker ikke flytting av ansvaret til kommunene og rammefinansiering. Rammefinansiering kan innebære en risiko for en god individuell behandling, mens dagens finansieringsmodell er veldig klar. FO er for at det skal være god tilrettelegging med hjelpemidler i arbeidslivet, men vi undres over at kun dette området skjermes for rammefinansiering og fortsatt skal være statlig finansiert. Dette kan tolkes som en tendens av et syn på de "verdige" versus de "ikke verdige".

I kapitlet drøftes videre egenandeler på hjelpemidler som et alternativ til fortsatt fullfinansiering. FO mener her, som utvalget, at målsettinger med hensyn til fordelingspolitikk skal baseres på en generell skattlegging. Vi har også tillit til at brukere ikke vil misbruke

ordningen og for eksempel etterspørre unødvendige tjenester. FO tror også at administrasjonskostnadene vil føre til at "vinningen går opp i spinningen". Utvalget konkluderer med at egenbetaling ikke er forenlig med viktige prinsipper som likestilling, inkludering og deltakelse, og er etter FOs syn en god konklusjon.

Hjelpemidler skal være en rettighet

I kapittel 11 tematiseres regelverk på hjelpemiddelområdet og her gir NOU 2010:5 et historisk tilbakeblikk av hvordan slike ordninger fungerte før velferdsstaten. I lys av dette tilbakeblikket forsterkes FOs syn på at det bør være universelle ordninger slik at ingen trenger å "stå med lua i hånda".

I kapittelet er det også fokus på arbeidsmiljøloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Dette er viktige lover. Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven har som formål å fremme likestilling og likeverd, sikre like muligheter til samfunnsdeltakelse for alle, uavhengig av funksjonsevne, og å hindre diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Loven skal også bidra til nedbygging av samfunnsskapte, funksjonshemmende barrierer og hindre at nye skapes. FO mener disse lovene må danne fundamentet for hvordan ordninger med hensyn til hjelpemidler er.

Utvalget tar opp klageadgangsordningen i dagens system og viser ved sin gjennomgang store forskjeller innen de ulike nivåene og organene, og ikke minst ulik lovgivning. FO er av den oppfatning at klare og enkle klageordninger nettopp fremmer likebehandling, oversikt og respekt for den enkelte bruker.

Utvalgets har også vurderinger av regelverket og ulike stønader. Det går inn for en oppheving av aldersgrensen, og dette støttes av FO. Hjelpemidler kan være svært nyttige for en god livskvalitet for mange mennesker uavhengig av alder.

Tilrettelagt bolig

Kapittel 11 drøfter tilrettelegging av bolig og utvalget refererer til sosialtjenestelovens hovedansvar for å medvirke til å skaffe boliger til de som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet. Ansvarer omfatter også å medvirke til å skaffe boliger med særlig tilpasning og med hjelpe- og vernetiltak for dem som trenger det på grunn av alder, funksjonshemming eller av andre årsaker. Medvirkningsansvaret innebærer også at kommunen har et ansvar overfor brukerne gjennom å bistå med råd og veiledning, tilrettelegging og finansiering der dette ikke kan dekkes på annen måte. FO vil her benytte anledningen til å presisere at for eksempel personer med utviklingshemning må kunne gis et boligtilbud basert på deres egne premisser og valg. I dag rapporteres det om flere og flere kommuner som samordner botilbud til langt flere mennesker med utviklingshemning enn hva Ansvarsreformen hadde som klar intensjon og la opp til. Brukere må i stor grad takke ja til det tilbudet de får om de skal få et tilbud. Dette er en type tilrettelegging som tyder på det motsatte av likeverd og inkludering. Stortingsmelding nr. 25 (2005–2006) "Mestring, muligheter og mening" under overskriften "Framtidens boformer" sier også: «Bostøtte, tilskuddsordninger og betalingsordninger bør innrettes slik at de stimulerer til at flere private boliger blir tilrettelagt for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Det skal lønne seg å tilrettelegge egen bolig eller bygge nye boliger med god tilgjengelighet og «smart» husteknologi.» Vi stiller oss også bak innholdet i *Fra bruker til borger* som viser at personer med funksjonsnedsettelse har begrensede valgmuligheter når det gjelder bolig og bosted. Dette

skyldes ikke bare dårlig fysisk tilgjengelighet og manglende infrastruktur, men har også sammenheng med at tjenestetilbudet i en del kommuner er knyttet opp mot spesifikke boliger.

FO mener at alle nye boliger må dimensjoneres slik at de kan ta imot hjelpemidler, og dette krever en universell utforming.

Utvalget har videre i kapittel 11 foreslått at opplæringsmyndighetenes ansvar for hjelpemidler og tilrettelegging tydeliggjøres i barnehageloven og i opplæringsloven. Med utgangspunkt i FOs syn på at hjelpemidler fortsatt skal være et statlig ansvar og finansieres gjennom Folketrygden støttes ikke utvalgets forslag.

FOs anbefalinger:

- *FO mener den nordiske modellen med en universell ordning videreføres som grunnlag for tildeling av hjelpemidler*
- *FO støtter en fortsatt ordning med utlån av hjelpemidler*
- *Barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere kan bidra med høy kompetanse*
- *FO mener at det ikke skal være egenandeler*
- *FO ønsker en modell hvor hjelpemidler er et statlig ansvar og at fullfinansiering gjennom overslagsbevilgning skjer gjennom Folketrygden*
- *FO mener alle hjelpemidler skal være en rettighet*
- *FO støtter at aldersgrensen for hjelpemidler til aktivitet, trening og stimulering oppheves*
- *FO mener personer med funksjonsnedsettelse, herunder mennesker med utviklingshemning, må få styrkede rettigheter med hensyn til valg av egnede og tilrettelagte boliger*
- *FO mener at alle nye boliger må dimensjoneres slik at de kan ta imot hjelpemidler*

Oslo, 11.10.10

Vennlig hilsen

Randi Reese
forbundsleder

Olav Neerland
fagkonsulent